

Republica Moldova. Doi ani de la semnarea Acordului de Asociere cu UE

În Moldova nu mai conțin discuțiile privind avantajele și dezavantajele integrării europene. Susținătorii ei vorbesc întruna despre avantajele și succesele europenizării Moldovei. Ei au uitat că oficialii europeni nu ne mai consideră „o țară de succes”. Recent, Guvernul a anunțat că planul de acțiuni pentru punerea în aplicare a Acordului privind asocierea cu UE în anii 2014-2016 a fost executat în proporție de 73,73%. Dar, dintr-un motiv sau altul, Guvernul nu pune de acord executarea planului de acțiuni cu rezultate concrete, care ar fi resimțite de către oameni și mediul de afaceri.

De la semnarea Acordului de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană au trecut mai bine de doi ani, și se poate de făcut bilanțul realizărilor pe care țara noastră le-a obținut în cadrul avansării sale „asociate” către normele și standardele europene.

Ne-am decis să prezentăm acest material fără nici un motiv politic, luând în considerare doar cifrele seci, ratingurile și aprecierile date Republicii Moldova de către organizațiile autohtone și cele străine.

Așadar, să începem cu o trecere în revistă a evaluării dinamicii comerțului exterior cu țările UE, precum și cu Federația Rusă, dar și consecințele reale și pierderea piețelor tradiționale din cauza noilor condiții economice din ultimii doi ani. De asemenea, vom estima dinamica investițiilor care vin în țară, datoriile interne și externe ale statului, analizând ratingurile internaționale ale Republicii Moldova într-o serie de domenii și evaluând starea reală a concetățenilor noștri. Vom încerca să prezentăm materialul în forma cea mai accesibilă pentru publicul larg.

Așteptările de bază ale semnării Acordului de asociere cu UE

Înainte de semnarea Acordului de asociere s-au efectuat campanii de PR active în scopul de a convinge societatea moldovenească de beneficiile și avantajele unui astfel de acord. În aceste campanii au fost folosite date din prognozele economice, potrivit cărora, ca urmare a punerii în aplicare a acordului cu UE pe termen scurt, PIB-ul Moldovei va crește cu 3,2%, exportul – cu 14,8%, importul – cu 6,4%, salariile – 3,1% iar prețurile de consum se vor reduce cu 1,0%.

Rezultatele economice estimate ale punerii în aplicare a

Acordului privind asocierea cu UE în Moldova

Creșterea %	pe termen scurt
PIB-ului	+ 3,2 %
exportului	+14,8 %
importului	+ 6,4 %
salariului	+ 3,1 %
indicele prețurilor de consum	– 1 %

Sursa: Trade Sustainability Impact Assessment in support of negotiations of a DCFTA between the EU and Georgia and the Republic of Moldova. Final report (Client: European Commission – DG Trade)/ ECORYS. – Rotterdam, 27 October 2012.

S-a mizat pe faptul că semnarea Acordului de asociere cu UE și crearea unei zone de liber schimb va conduce la deschiderea pieței europene și la o creștere a exportului de mărfuri moldovenești, va spori atractivitatea investițională a Moldovei și creșterea fluxului de investiții străine, la un sprijin financiar extern durabil pentru reforme. Cele mai multe așteptări, însă, nu s-au împlinit.

Comerțul exterior

Începând cu 1 septembrie 2014 au fost anulate taxele vamale la majoritatea exporturilor moldovenești către UE (circa 90% din livrări), ceea ce ar trebui să contribuie la creșterea exporturilor către UE.

Cu toate acestea, o creștere rapidă a exporturilor către UE nu sa întâmplat. În perioada 1 septembrie – decembrie 2014 exporturile au scăzut cu 0,4%, în 2015 – cu 2,3%, în ianuarie-august 2016 – cu 1,3%. **Totuși, trebuie să recunoaștem că, în primele 11 luni ale anului 2016 exporturile către UE au înregistrat o creștere de 7,2%.**

Pentru perioada cuprinsă între 1 septembrie 2014 – august 2016, în condițiile comerțului liber cu UE, exporturile către țările UE au scăzut cu 41 mil. dolari SUA. După cum s-a menționat mai sus, numai în toamna anului 2016 a existat o creștere care se datorează unei recolte bune și factorilor sezonieri. Prin urmare, creșterea exporturilor către piața UE deocamdată nu poate fi considerată drept o tendință.

Exporturile către țările UE

	Septembrie – decembrie 2014	2015	8 luni 2016	11 luni 2016
Export				
% raportate la perioada anterioară	-0,4	-2,3	-1,3	+7,2
corespunzătoare				
+/-, mil. dolari	-2	-28	-11	+81

Sursa: Biroul Național de Statistică al RM

În același timp, există o tendință de creștere a importului din țările europene al unui șir de mărfuri agroalimentare – al celor pe care țara noastră este capabilă să le producă în cantități mari și de înaltă calitate – legume (roșii, ceapă, varză, salată, morcovi, etc.), mere, porumb, zahăr, etc. Astfel, în 2015, comparativ cu 2014, importurile de ouă de păsări de curte au crescut de la 11,0 mil. bucăți la 20,9 mil. bucăți (de 1,9 ori); tomate – de la 0,2 mii tone la 0,9 mii tone (de 4,5 ori); mere – de la 0,3 mii tone la 1,1 mii tone (de 3,7 ori); zahăr – de la 6,3 mii tone la 8,1 mii tone (de 1,3 ori). În 2016 s-a marcat creșterea importurilor din UE a produselor: lapte și smântână, mere, porumb, zahăr.

Astfel, semnarea Acordului de asocierea cu UE nu a îmbunătățit poziția de export a Moldovei pe piețele UE. Deschiderea piețelor UE pentru Moldova a fost însoțită de o deteriorare catastrofală a condițiilor exporturilor moldovenești pe piața rusă.

După semnarea Acordului de asociere Republica Moldova – UE, în iulie 2014, Federația Rusă a început să introducă restricții privind livrarea de mărfuri din Moldova (fructe, legume conservate, vin), deoarece nu au fost luate în considerare interesele sale economice și comerciale în urma consultărilor necesare. Ca urmare, din iulie 2014 până în august 2016 exportul de mărfuri moldovenești pe piața rusă a scăzut cu 325 de milioane de dolari.

Exporturile către Federația Rusă

	Septembrie-decembrie 2014	2015	8 luni 2016
Exporturile			
% față de perioada respectivă anterioară	-42,6	-43,2	-6,3
+/-, mil. USD.	-132,1	-183,1	-9,7

Sursa: Biroul Național de Statistică al RM

Investiții Străine

Așteptările unui aflux mare de investiții străine în economia moldovenească ca urmare a semnării Acordului de asociere cu UE și a intrării în vigoare a regimului de comerț liber nu s-au adeverit.

Dinamica fluxului investițiilor străine directe în economia țării este după cum urmează:

- în trimestrul IV 2014, fluxul de investiții a scăzut cu 3,5%, în 2015 acesta a crescut cu 13,9%;
- **în 9 luni ale anului 2016, fluxul de investiții străine directe a scăzut cu 41,7%, și a însumat doar 112 milioane \$ – acesta este cel mai scăzut indicator absolut din 2005.**

În general, în cei 2 ani de când a intrat în vigoare Acordul de asociere cu UE investițiile străine directe în economia Moldovei s-au dovedit a fi cu 17% mai puține decât în 2 ani înainte de intrarea în vigoare a Acordului cu UE (în perioada octombrie 2014 – septembrie 2016 acestea au constituit 389 milioane de dolari, în octombrie 2012- septembrie 2014 – 468 milioane de dolari SUA).

Investiții străine directe în economia Moldovei în 2 ani de până la semnarea Acordului cu UE și după intrarea în vigoare a acestuia

În 2 ani până la Acordul cu UE (octombrie 2012 – septembrie 2014) (mil. USD)	În 2 ani de la intrarea în vigoare a Acordului cu UE (octombrie 2014 – septembrie 2016) (mil. USD)	Schimbare(2 ani vigoare a Acordului cu UE /2 ani până la Acordul cu UE,%
ISD 468	389	-17%

Sursa: Biroul Național de Statistică al RM

De asemenea, în Moldova, în ultimii ani a scăzut volumul total al investițiilor în active fixe, inclusiv s-a redus volumul investițiilor realizate de investitori străini. În 2015 volumul investițiilor realizate de către investitorii străini a scăzut cu 4,5%, în ianuarie-septembrie 2016 – aproape cu o treime (32,8%).

Având în vedere cele de mai sus, se poate afirma că nu numai așteptările și previziunile nu au devenit realitate, dar și situația s-a înrăutățit substanțial.

Povara datoriei

De-a lungul ultimilor doi ani a crescut considerabil datoria publică, atât cea internă, cât și cea externă. Dacă, de exemplu, la sfârșitul anului 2009, datoria internă era de 5,1 miliarde de lei, la sfârșitul anului 2016 aceasta s-a majorat mai bine de 4 ori constituind 21,5 miliarde dolari.

În aceeași perioadă, datoria externă în lei a crescut de la 9,5 mlrd. lei la 29,3 miliarde de lei, adică mai bine de 3 ori. Principalul motiv – furtul a **1 miliard de dolari**, și convertirea acestuia în datorie publică prin oferirea de către Banca Națională a creditelor celor 3 bănci comerciale. Un alt motiv – creșterea împrumuturilor externe.

Datoria publică generală a crescut de la 14,6 miliarde lei în 2009 la 50,8 miliarde de lei în 2016.

Datoria publică (la 31 decembrie)

	2009	2014	2015	2016	Sporire, ori
Datoria internă (mlrd.lei)	5,1	7,1	7,2	21,5	4,2
Datoria externă (mlrd.lei)	9,5	20,4	26,3	29,3	3,1
Datoria publică- total (mlrd.lei)	14,6	27,5	33,5	50,8	3,5

Sursa: Ministerul Finanțelor al RM

Dat fiind ritmul scăzut al dezvoltării economice, creșterea continuă a datoriei publice devine destul de împovărătoare. Este de menționat că datoria publică pe cap de locuitor a crescut din 2009 pînă în 2015 de 2,3 ori – de la 4,1 mii lei la 9,4 mii lei.

Deocamdată nu există date oficiale privind PIB pentru 2016. Însă în 2015, PIB-ul pe cap de locuitor, în dolari, a scăzut în comparație cu 2014 de la 2244 dolari SUA pînă la 1833 dolari sau cu 18%, în timp ce datoria publică pe cap de locuitor a crescut cu 22%.

Cum percep cetățenii situația din Republica Moldova

Cetățenii Republicii Moldova apreciază extrem de negative situații din țară. Se organizează multe sondaje de opinie publică. Ne vom concentra pe rezultatele unuia dintre ele – „Barometrul Opiniei Publice”, realizat de Centrul de Investigații Sociologice și Marketing „CBS AXA».

Schimbările survenite în perceperea de către populația Moldovei a situației politice și economice interne

Dacă în noiembrie 2014 procentul celor care considerau că situația economică s-a înrăutățit față de anul trecut a fost de 29%, în octombrie 2016 acesta a fost de 63%, adică s-a majorat mai bine de două ori.

Mai mult de jumătate din populație consideră că situația economică s-a înrăutățit

	noiembrie 2014	octombrie 2016
Situația în economie s-a îmbunătățit	28%	10%
Situația în economie s-a înrăutățit	29%	54%

Încrederea populației în guvernare a scăzut considerabil. Dacă în noiembrie 2009 în Guvern aveau încredere 44 la sută din populație, în octombrie 2016 – doar 9%. Și mai mult s-a redus încrederea în Parlamentul țării: dacă în noiembrie 2009 aveau încredere în Parlament 41 la sută din persoanele chestionate, în octombrie 2016 – doar 6%. **Astfel, încrederea poporului moldovenesc în coaliția de guvernământ, care ni se dă drept “exemplu”, a scăzut de aproape 7 ori.**

Conducerea actuală a țării nu a fost în stare să convingă cetățenii țării de succesele sale obținute în procesul de edificare a statului de drept. Dacă în 2008-2009 organele de justiție se bucurau de încrederea a 37 la sută din cetățeni, în luna octombrie 2016 acest indicator a fost de numai 8%, în scădere de 4,6 ori.

Moldova nu a înregistrat nici un succes în construirea unui stat de drept. Cota persoanelor care au încredere în justiție a scăzut de la 31% în 2005 (37% în 2008-2009) până la 8% la sfârșitul anului 2016.

	Noiembrie 2014	Octombrie 2016
Încredere în Guvern	28%	9%
Încredere în Parlament	24%	6%
Încredere în Justiție	23%	8%

Dacă în noiembrie 2014, 61% din populație considerau că Moldova se îndreaptă într-o direcție greșită, un an de la începutul punerii în aplicare a Acordului de asociere acest indicator a fost de 84%.

Majoritatea populației Moldovei consideră că lucrurile în țară se îndreaptă în direcția greșită.

Țara se îndreaptă:	noiembrie 2014	noiembrie 2016
Într-o direcție bună	34%	9%
Într-o direcție greșită	61%	84%

Înrăutățirea situației economice, sociale și politice, nesensizarea de către majoritatea populației a rezultatelor integrării europene și a sprijinului financiar al donatorilor au cauzat o scădere de 2 ori a cotei susținătorilor vectorului european de dezvoltare.

Dacă la sfârșitul anului 2009 pentru integrarea în Uniunea Europeană s-au pronunțat 63% din cetățenii Moldovei, la sfârșitul anului 2016 – doar 38%. Totodată a crescut semnificativ numărul cetățenilor care se opun integrării țării în UE – de la 12% în 2009 la 37% la sfârșitul anului 2016.

Integrarea PM în UE	noiembrie 2009	noiembrie 2014	noiembrie 2015	octombrie 2016
PRO	63%	44%	45%	38%
CONTRA	12%	35%	33%	37%

Evaluarea de către organizațiile internaționale a situației din Republica Moldova

Indici internaționali

Cu toate că Guvernul și partenerii internaționali susțin o retorică pozitivă față de dezvoltarea Republicii Moldova pe diferite dimensiuni, în anii de când se aplică Acordul de asociere, majoritatea ratingurilor internaționale și a indicilor arată dinamici negative, indiferent de sectorul evaluat. Vom cita doar câțiva indicatori din rapoartele unor cunoscute organizații de rezonanță mondială.

Corupția

Potrivit datelor uneia din cele mai prestigioase organizații din lume – Transparency International, Moldova și-a înrăutățit semnificativ ratingul privind Indicele de percepție a corupției în 2016, coborând tocmai 20 de poziții – de pe locul 103 la 123.

Indicele de Percepție a Corupției (Transparency International)

	2014	2015	2016
Poziția Moldovei în rating	103	103	123

Sursa: Transparency International

http://www.transparency.org/news/pressrelease/corruption_index_reflects_moldovas_disappointing_response_to_corruption

De asemenea, potrivit raportului Forumului Economic Mondial 2014-2015, pentru prima dată din 1991 Moldova a fost numită țară cu cel mai corupt sistemul judiciar din lume, ocupând ultimul loc -144.

Libertatea mass-mediei

Există probleme serioase și în domeniul libertății de exprimare și activității mass-media. Potrivit raportului ” *Indicele Mondial al Libertății Presei* ”, prezentat anual de organizația „Reporterii fără frontiere”, în perioada 2014-2016, Moldova a coborât 20 de poziții.

	2014	2015	2016
Poziția Moldovei în rating	56	72	76

Sursa: <https://rsf.org/en/moldova>

De asemenea, renumita organizație „Freedom House” a remarcat un declin semnificativ în domeniul protecției libertății de exprimare. În perioada 2014-2016, Moldova a pierdut trei poziții în clasament, iar mass-media din țară au fost recunoscute „parțial libere”

(sursa: <https://freedomhouse.org/report/freedom-press/>).

Indicele Global al Competitivității

În doi ani care au trecut de la semnarea Acordului de asociere, Moldova și-a înrăutățit brusc indicatori incluși în indicele competitivității globale. **Țara a coborât în ratingul țărilor lumii cu 18 puncte – de pe poziția 82 în 2014-2015 pe poziția 100 în 2016-2017.** Căderea s-a produs pe astfel de poziții importante_ cum ar fi „instituiții”, „eficiența pieței de mărfuri și servicii”, „competitivitatea companiilor.”

Indicele Global al Competitivității

	2014-2015	2015-2016	2016-2017
Poziția Moldovei în rating	82	84	100
inclusiv:			
Instituiții	121	123	128
Eficiența pieței de mărfuri și servicii	103	103	107
Competitivitatea companiilor	124	127	127

Sursa: *WorldEconomicForum*

Publicația Wall Street Journal și Centrul de analiză Heritage Foundation, într-un studiu al indicelui libertății economice (2015), au clasat Moldova la categoria țărilor cu economie preponderent neliberă. Țara a pierdut mai multe poziții în ratingul țărilor conform indicelui libertății economice, situându-se pe locul 117 printre 178 de țări din lume.

Indicele prosperității mondiale

Acest indice reflectă calitatea economiei, mediul de afaceri, administrația publică, educația, sănătatea, capitalul social și libertatea personală, securitatea, mediul înconjurător. **Conform datelor din ultimii doi ani Moldova a coborât 7 poziții – de pe locul 89 în 2014 pe locul 96 în 2016.**

	2014	2015	2016
Poziția Moldovei în rating	89	92	96

Sursa: *The Legatum Prosperity Index* <http://www.prosperity.com/globe/moldova>

***

Am încercat să vă atragem atenția doar asupra principalilor indicatori și a evaluărilor internaționale ale dezvoltării Republicii Moldova pe parcursul ultimilor doi ani care au trecut de la semnarea Acordului de asociere cu UE.

Este de menționat și unele tendințe foarte importante, dar negative, din păcate, – peste o sută de cetățeni moldoveni părăsesc țara în fiecare zi, există un exod în masă al forței de muncă, inclusiv calificate, numărul pensionarilor este în creștere, iar numărul de angajați oficiali care plătesc contribuții la fondul de pensii se reduce. În pofida tuturor asigurărilor că totul merge bine, cel puțin datele de mai sus, precum și altele arată contrariul.

Fiecare să tragă concluziile de rigoare.

Ce e de făcut în această situație? În timpul apropiat vom face cunoscut publicului un program cuprinzător de dezvoltare socio-economică a țării. Este necesar să inițiem un șir de schimbări în toate sectoarele și să pornim pe calea dezvoltării.